
Хроніка наукового життя

Всеукраїнський круглий стіл «Антропологічний та соціокультурний виміри глобалізованого світу»

26 березня 2014 р. у Києві в Національному авіаційному університеті відбувся Всеукраїнський круглий стіл «Антропологічний та соціокультурний виміри глобалізованого світу». Його робота була спрямована на обговорення питань, пов'язаних із трансформацією культурних цінностей в умовах глобалізації. Розглядалися філософські засади діяльності людини в контексті глобалізації соціальних рухів та в умовах віртуалізації суспільства. Висвітлювані питання були присвячені проблемі адаптації освіти до запитів науки в інформаційну еру.

Організаторами круглого столу виступили Національний авіаційний університет, Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки імені Г.М. Доброва НАН України, кафедра філософії та соціології Національного медичного університету ім. О.О.Богомольця.

У роботі круглого столу взяли участь 96 представників вітчизняних академічних та вищих навчальних закладів Києва, Харкова, Вінниці, Николаєва, Кіровограда, Алчевська, Житомира, Луганська, Дрогобича.

З привітанням виступив голова оргкомітету директор Гуманітарного інституту НАУ д-р філ. наук, професор *А.Г. Гудманян*. Він підкреслив необхідність посилення ролі науки та освіти в сучасному інформаційному суспільстві, наголосив на необхідності співпраці наукових кіл для досягнення розвитку і процвітання країни, побажав учасникам плідної роботи.

Робота круглого столу відбувалася у трьох секціях. Засідання секції «*Людина в контексті глобалізації соціальних рухів*» проходило під головуванням завідувача відділу зарубіжної філософії Інституту філософії ім. Г. Сковороди НАН України д-ра філос. наук, професора В.В. Ляха. Його виступ «*Метаморфози свободи людини в добу глобалізації*» викликав активне обговорення. Учений наголосив на концептуальному розумінні проблеми свободи. Він зазначив, що свобода може мислитися негативно, як «свобода від», та позитивно, як «свобода для». «Свобода від» передбачає звільнення від тиску зовнішніх обставин, проте не означає можливості реалізації своєї направленості на щось. Тому вона часто приймає форму самодостатнього бунту та деструкції. Водночас «свобода для» означає дійсну самореалізацію людини. Філософ на-

гадав про три іпостасі перетворень людського духу за Ф.Ніцше – метафорично означених як іпостась «верблюда», «лева» та «дитини». Саме в третій іпостасі дух піднімається до вищого щабля розвитку й досягає самототожності у власній волі, знаходить у собі «втрачений світ». Це шлях самотворення. Чи можливе його здійснення за доби глобалізації, а якщо можливе, то в яких формах – ці питання й стали предметом міркувань В.В. Ляха.

Також на засіданні секції були заслухані та обговорені виступ професора кафедри релігієзнавства Київського національного університету ім. Тараса Шевченка д-ра філос. наук *Л.Г. Конотон* «Актуалізація людської сутності: методологічні підходи в сучасному релігієзнавстві», професора кафедри філософії та соціології УкрДАЗТ м. Харкова д-ра філос. наук *І.Д. Загрійчука* «Особистісне буття в контексті глобальних соціальних рухів» та директора Інституту міжнародних відносин НАУ канд. філос. наук, доцента *А.М. Фоменко* «Специфіка прояву гуманізму в контексті глобалізації».

В обговоренні проблем, піднятих у зазначених виступах, взяли участь усі учасники секції. Зокрема, доцент *С.М. Ягодзінський* поставив питання суперечливих перетворень глобальних соціальних рухів, а доцент *О.А. Матюхіна*, звертаючись до проблеми свободи і відповідальності людини у глобалізованому світі, наголосила, що сучасний світ пронизаний процесами дегуманізації, які підсилені через його «економетричність». У такому світі щезає цінність особистості та її життя і на перший план виносяться цінності колективні, цінності спільноти: загальнодержавні, цивілізаційні, національні, релігійно-церковні та ін. О.А. Матюхіна звернулася до спадщини А. Швейцера і наголосила, що немає вищої цінності, аніж цінність життя, особливо життя людини.

При обговоренні доценти *М.А. Абисова* та *Т.Г. Шоріна* звернулися до питання розуміння ідеології та практики сучасних глобальних рухів з соціальним протестним потенціалом. Розглядаючи рух альтерглобалізму, *М.А. Абисова* зазначила, що він перебирає на себе роль соціального суб'єкта вироблення нових рішень, адекватних реаліям сьогодення, та провідника ідей соціальної справедливості. *Т.Г. Шоріна* конкретизувала передумови, мотиви, практичні вимоги та ідейну

спрямованість одного з різновидів протестного глобального руху – «Occupy Wall Street» (Захопи Уолл-стріт), який зародився у вересні 2011 р. вуСША, а згодом набув міжнародного масштабу.

Доцент *С.М. Іщук* підняв питання щодо ролі Інтернет-комунікацій у формуванні віртуальної особистості. Автор розкрив нові види дискурсу реалізації людини в Інтернет-просторі: реклама, педагогіка, політика та гра. У їх межах, підкреслив дослідник, спостерігаються дві основні інтенції особистої самореалізації в Мережі: готовність мислити та готовність споживати.

Серед молодих учених, здобувачів та аспірантів відзначимо здобувача кафедри філософії Житомирського державного університету ім. І. Франка *М.В. Сабанду*, яка зосередила увагу на перспективах прийняття справедливих соціально-політичних рішень у громадянському суспільстві, через аналіз дискурсивно-комунікативних практик.

Студенти Гуманітарного інституту та Інституту аеропортів *А. Єрошенко, А. Томчук, В. Шкабарова* говорили про аспекти вивчення глобальних соціальних рухів, окреслили механізми розвитку і зміни соціальних рухів, лінгвістичні аспекти взаємодії понять права та закону в діяльності соціальних рухів тощо.

Робота секції «Трансформація культурних цінностей в умовах глобалізації та віртуалізації» проходила під головуванням завідувача кафедри філософії д-ра філос. наук, професора *Л.Г. Дротянко* і професора кафедри соціальної філософії та філософії освіти Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова д-ра філос. наук *Е.М. Герасимової*. На секції було заслухано виступи ректора Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка д-ра філос. наук, професора *Н.А. Скотної* та професора кафедри соціальної педагогіки Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка д-ра філос. наук *Н.І. Ашток*.

Зацікавлення аудиторії викликав виступ *Л.Г. Дротянко* на тему: «Трансформації мовленнєвої культури в інформаційну епоху». Вона зазначила що в умовах глобалізації майже всіх сфер буття соціуму спільні застави культур народів сприяють взаєморозумінню людей, які належать до різних етносів. Але у цих процесах важливо розуміти не лише сузір'я можливостей етнічного єднання, а й ситуації неможливостей. Якщо етнічні колізії зачіпають архетипічний рівень ментальності певних народів, то їх треба не зводити, а розводити, шукати їх автономізацію. І, навпаки, при політичних чи соціальних колізіях етносів із соціальним досвідом співіснування можна сподіватися на подолання будь-яких розбіжностей на шляху їхньої інтеграції. Дослідниця відмітила, що глобалізація посилює міграцій-

ні процеси у світі, а це ускладнює повсякденне життя в полікультурних суспільствах.

При обговоренні цього виступу учасники репрезентували власні думки щодо тематики секції. Зокрема були розглянуті проблеми міжкультурної комунікації локальних цивілізацій у глобалізованому світі (*Н.А. Скотна*), трансформації національних мов в умовах глобалізації (*Н.І. Ашток*), трансформація культури в умовах глобалізації (доцент кафедри філософії НАУ *Л.В. Каднікова*), трансформація масової культури в умовах віртуалізації (доцент кафедри соціології НАУ *І.В. Литовченко*), зосереджено увагу на соціокультурному вимірі мови філософії в умовах глобалізованого світу (науковий співробітник відділу навчально-наукової літератури РВЦ Національної академії внутрішніх справ канд. філос. наук *О.П. Антіпова*).

Професор кафедри соціальної філософії та філософії освіти Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова д-р філос. наук *Е.М. Герасимова* у виступі «Культура постмодерну: загальнокультурні наслідки науково-технічного наступу» підняла питання про те, що постмодернізм ставить мету встановити межі втручання людини в процеси розвитку природи, суспільства, культури, що ведуть людство до катастрофи. Завдяки філософії та культурі постмодерну відбувається формування глобального, планетарного мислення. Об'єктивізацією постмодернізму в духовній сфері є деперсоналізація суб'єктів духовної діяльності, що проявляється у формуванні «масової людини», яка є запрограмованим, змобованим індивідом, позбавленим якостей особистості, нездатним до критичного мислення. Деперсоналізація людини в постмодерні стосується не тільки її особистісних, але й індивідуальних якостей. «Масова людина» відмовляється від самообмеження і аскетизму, а головним стимулом для неї стає професійний та фінансовий успіх. Заради цього вона готова поступитися будь-якими моральними принципами.

Цікавий блок питань було присвячено політичному міфотворенню в інформаційну добу. З доповідями виступили докторант кафедри філософії ГМІ НАУ канд. філос. наук, доцент *Л.Г. Ороховська* («Міфи в сфері медіа інформаційного суспільства») та аспірант Центру гуманітарної освіти НАН України *А.О. Вусаток* («Характер і сутність соціальної міфології в умовах віртуалізації»). В обговоренні проблеми політичної комунікації взяли участь: аспірант кафедри філософії ГМІ НАУ *С.М. Орденів* («Рецензія правосвідомості у філософії Нового часу»), аспірант Центру гуманітарної освіти НАН України *І.С. Стокалич* («Соціальна трансформація як проблема російської релігійної філософії та сучасний контекст»), аспірант кафедри філософії ГМІ НАУ *Г.М. Клешина* («Культур-філософське осмислення феноменів соціального проекту та соціального прогнозу»),

доцент кафедри філософії ГМІ НАУ *Л.І. Мокляк* («Естетична діяльність і форми її прояву в сучасному українському суспільстві»), доцент кафедри філософії ГМІ НАУ канд. філос. наук *О.П. Скиба* («Зміна ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві») та ін.

З проблеми зміни ціннісних орієнтацій сучасної молоді виступили: аспірант кафедри філософії ГМІ НАУ *Я.І. Ардашова*, яка звернула увагу на проблему особливостей духовності в глобалізованому світі; доцент кафедри філософії Київського національного лінгвістичного університету *Г.М. Діденко*, яка підняла проблему справедливості в умовах світу, де відбуваються процеси глобалізації і глобалізму; аспірант кафедри філософії ГМІ НАУ *Т.В. Новак*, яка розглянула особливості світосприйняття представників контркультур.

Студенти Інституту інформаційно-діагностичних систем та Інституту комп'ютерно-інформаційних технологій НАУ *А. Добровольська*, *А. Романовська*, *О. Штурмаревич* зосередили увагу на проблемі ціннісних орієнтацій сучасної молоді та світоглядних викликів сучасної цивілізації.

Засідання секції «*Адаптація можливостей освіти до запитів науки в інформаційну еру*» проводилося під головуванням завідувача відділом методології та соціології науки Центру дослідження науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України д-ра філос. наук, професора *В.І. Онопрієнка* та завідувача кафедрою філософії та соціології Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця д-ра філос. наук, професора *І.В. Васильєвої*. На секції також виступили професор кафедри філософії КНУБА д-р філос. наук *І.В. Чорноморденко* і завідувач кафедрою управління, інформаційно-аналітичної діяльності та євроінтеграції Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова д-р філос. наук, професор *В.П. Бех*.

У виступі «Система освіти перед вимогами інформаційних технологій» *В.І. Онопрієнко* звернув увагу на вимогах сучасного інформаційного простору до освітнього процесу людини XXI ст. Продемонструвавши показники розвитку освіти у світі, він наголосив на необхідності збільшення обсягу дистанційного навчання для залучення більшої кількості молодих людей до системи освіти, особливо у відсталіх країнах Африки та Латинської Америки. Доповідач підкреслив, що система освіти стала невід'ємною частиною сфери послуг у складному інформаційному суспільстві XXI ст., і зазначив, що компютеризація дозволяє людині долучитися до електронних бібліотек усього світу, переглядати відеолекції, не витрачаючи часу на переїзд до навчального закладу тощо.

У виступі «Проблема діалогу науки та релігії в контексті гуманітаризації освіти інформаційного суспільства» *І.В. Васильєва* підкреслила, що у всі часи головним завданням освіти було виховання в людині людяного відношення до навколишнього середовища і до ближнього, а не просто надання освітніх послуг, як це декларується сьогодні. Вона наголосила на необхідності плідного діалогу між наукою та релігією в інформаційну добу, щоб не втратити гуманітарну складову освітнього процесу XXI ст.

Виступ професора кафедри філософії КНУБА д-ра філос. наук, професора *І.В. Чорноморденка* «Чи є знання товаром?» викликав найбільшу дискусію. Вчений наголосив на тенденції до зниження рівня освіти серед молоді і втраті інтересу до навчання, починаючи з перших курсів. «Студенти гоняться за набранням балів, а не за освіченістю кваліфікованого спеціаліста чи магістра», – наголосив доповідач.

Близькими до теми засідання секції були виступи доцента кафедри філософії НАУ *Н.М. Сухової* «Перезавантаження свідомості людини XXI століття: виклики глобалізації» та старших викладачів кафедри філософії та соціології Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця, *Л.В. Білецької* «Нова парадигма вищої медичної освіти в умовах інформаційного суспільства», *О.В. Нечушкіної* «Соціологічні дослідження у ВНЗ: методологічні та організаційні аспекти». Наголошувалося на необхідності плідного і тісного спілкування між викладачем і студентом у освітньому процесі, оскільки перехід стосунків у площину віртуальної реальності спричинить більшу самотність людини з нервовими і психічними розладами різного ступеню важкості.

Про проблеми та перспективи національної політики освіти та інформаційні технології в системі вищої освіти в контексті глобалізованого освітнього простору говорили доцент кафедри філософії НАУ *Т.А. Пода* та *Н.А. Ченбай*. Завідувач лабораторією кафедри філософії НАУ «Комп'ютерні технології у викладанні філософії» *І.П. Скиба* у процесі обговорення зосередив увагу на соціокультурному вимірі технічної діяльності.

В обговоренні проблем освітнього процесу в інформаційну еру взяли участь студенти I курсу Факультету економіки і підприємництва *А. Верзун* та *М. Орлова*, які є активними учасниками гуртка «Софія» під керівництвом доцента *Н.М. Сухової*.

Загалом робота секції відбулася в колі тісного спілкування між однодумцями. Підводячи підсумки, учасники секції наголосили на необхідності приводити сучасну освіту у відповідність до вимог науки XXI ст. з урахуванням тенденцій інформатизації та комп'ютеризації.

*Т.А. Пода, канд. філос. наук,
доцент Національного авіаційного університету*